

Klimat och bioenergipolicy för Statens Jordbruksverk 2009-2011

DOKUMENTETS STATUS

Klimatfrågan berör flera av Jordbruksverkets ansvarsområden. Specifik klimatkompetens finns på flera enheter samtidigt som bioenergienheten har ett samordningsansvar. Denna policy har upprättats för att verket ska agera samfällt. Policyn beskriver Jordbruksverkets roll inom klimat- och bioenergiområdet.

Verkets övergripande strategiska plan ligger till grund för dokumentet. Policyn är upprättad av bioenergienheten och processad i klimatnätverket samt av månadsmöte för förnybar energi. Policyn gäller 2009-2011 och revideras vid behov, dock senast våren 2011. Övriga styrdokument på klimatområdet är kommunikationsplan den nationella strategin för landsbygdsprogrammets genomförande samt bioenergienhetens verksamhetsplan.

KLIMATET FÖRÄNDRAS

Vi är nu inne i en pågående, global klimatförändring orsakad av mänsklig miljöpåverkan. Denna klimatförändring är på flera sätt av stor betydelse för jordbruket och landsbygden. Ändrade klimatförhållanden påverkar på sikt jordbruket och skapar behov av olika anpassningar för att upprätthålla en god produktion. Jordbruk orsakar stora utsläpp av växthusgaser, men kan också bidra till att minska människans påverkan på klimatet genom att leverera bioenergi. Produktion och användning av förnybar energi kan vara en viktig utvecklingsfråga för landsbygden. Minskad klimatpåverkan är en av flera miljö- och samhällsfrågor som vi beaktar

Jordbruksverkets roll

- ➔ Klimatfrågan är ett fokusområde
- ➔ Vi har en expertroll inom klimat-mat-jordbruk gentemot regeringen, jordbrukets intressenter samt allmänheten
- ➔ I Landsbygdsprogrammets genomförande har klimat och bioenergi hög prioritet
- ➔ Vi samverkar med andra myndigheter och organisationer, nationellt och internationellt, kring klimatrelaterade jordbruks- och landsbygdsfrågor.

KLIMATFÖRÄNDRINGENS INVERKAN PÅ JORDBRUKET

De globala klimatförändringarna är komplexa och kommer att få en rad konsekvenser för de gröna näringarna. Förändrade nederbördsmonster och temperaturer samt fler tillfällen av extrema väder förutspås. Risken för ofördelaktiga effekter ökar när förändringstakten är hög. Globalt spås förändringarna att ha en negativ inverkan på möjligheterna att producera jordbruksprodukter. I Sverige kan dock produktionspotentialen öka. Förändringen innebär både utmaningar och möjligheter. Därför behövs ett aktivt anpassningsarbete för en uthållig utveckling av jordbruket.

Odlingslandskapets vatten och bevattningssystem, ventilation av stallbyggnader, beredskap för nya djur- och växtsjukdomar, nya ogräs och bättre anpassade sorter är frågor som är viktiga att bevaka för att kunna planera vilka situationer vi bör ha beredskap för och vilka åtgärder vi bör överväga redan nu.

En god omvärldsbevakning och goda analysverktyg är viktiga för att snabbt kunna identifiera och utnyttja möjligheterna i förändringen. Det är också viktigt att följa vad det förändrade klimatet faktiskt får för effekter. Vilka trender som kan ses i förändrade grödval likväl som förändrade tider för sådd och skörd, ändrat markutnyttjande eller investeringar i bevattningsanläggningar.

Jordbruksverkets roll;

- ➔ Hur jordbruket behöver anpassas eller inriktas som en följd av sannolika framtida klimatförändringar är en viktig faktor i långsiktiga analyser och prognosarbete
- ➔ Vi verkar för att jordbruket ska kunna ta tillvara de möjligheter som ett förändrat klimat innebär
- ➔ Vi har kunskap och beredskap för att förebygga och hantera ökade problem med ogräs, sjukdomar, djurhälsa och skadegörare till följd av ett förändrat klimat
- ➔ Vi följer, analyserar och förmedlar kunskap kring hur jordbruket förändras till följd av klimatförändringar

JORDBRUKET ORSAKAR VÄXTHUSGASUTSLÄPP

Jordbruket står för en femtedel av de redovisade utsläppen i Sverige. Idag finns inga sektorsmål för begränsning av jordbrukets utsläpp, varken globalt, inom EU eller nationellt. Jordbruket har dock, liksom övriga sektorer ett ansvar i att minska sina utsläpp.

Inom jordbruket är det metan från idisslare och gödsel, lustgas från gödsel och mark samt koldioxid från mark och fossil energianvändning som är de stora källorna. Jordbruksmark kan vara en kolsänka likväl som en kolkälla. En minskad produktion i Sverige kan minska de nationella utsläppen men garanterar inte globalt minskade utsläpp, varför det generellt inte är en lämplig åtgärd.

Verksamhet och boende på landsbygd kan komma i konflikt med ambitionen om minskade växthusgasutsläpp.

Jordbruksverkets roll;

- ➔ Vi tar fram information kring jordbrukets klimatpåverkan och föreslår kostnadseffektiva åtgärder och styrmedel för att minska denna
- ➔ Åtgärder som vi föreslår i Sverige bör inte leda till globalt ökade utsläpp
- ➔ Vi identifierar kunskapsluckor och initierar forskning kring jordbrukets klimatpåverkan
- ➔ Minskad klimatbelastning är en del av en hållbar landsbygdsutveckling
- ➔ Vi följer aktivt utvecklingen av klimatmärkning av mat

FÖRNYBAR ENERGI

Den största källan till antropogena utsläpp av växthusgaser är användning av fossil energi. Landsbygden och jordbruket kan bidra till att minska utsläppen i sin egen och andra sektorer genom produktion och användning av förnybar energi. Åtgärder som ökar konkurrenskraften för förnybar energi medför att den relativa efterfrågan på fossila bränslen minskar. I riksdagens budgetproposition för 2010 finns ett strategiskt inriktningsmål som lyder: De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.

Jordbruksverkets roll;

- Vi verkar för att jordbruket ska bli självförsörjande på energi samt bidrar påtagligt till samhällets energiförsörjning
- Vi ser förnybar energi som en utvecklingsmöjlighet för landsbygdens företag.
- Vi bidrar till att initiera forskning, utveckling och demonstration inom bioenergisektorn
- Vi verkar för en resurseffektiv och klimatvänlig energianvändning i jordbruket
- Vi samverkar nationellt och internationellt för att främja en hållbar produktion av förnybar energi

Mats Persson

Christel Gustafsson